

SLOVENSKI JEZIK (1. – 3. LETNIK)

Vrste besed glede na njihovo slogovno vrednost:

- Slogovno nezaznamovane besede
- Slogovno zaznamovane besede

Socialne zvrsti slovenskega jezika:

1. **Knjižni jezik** (je skupen za vse Slovence – nihče od nas ga ne govori že od mladih nog temveč smo se ga naučili ob poslušanju pravljic, v šoli... Knjižni jezik ima 2 različici – zborni in knjižni pogovorni):
 - **Zborni jezik** (natančneje predpisana strožja različica knjižnega jezika. Ga predvsem pišemo, beremo - govorimo pa le kadar nastopamo v javnosti.)
 - **Knjižni pogovorni jezik** (Sproščena različica knjižnega jezika – od zbornega se loči po izgovarjanju besed)
2. **Neknjižni jezik** (načeloma ne pišemo, govorimo pa le v pogovorih in to le v posameznih delih slo. Ozemlja)
 - **Prostorske različice** (narečja – jih govorijo v manjših zemljepisnih področjih, pokrajinski pogovorni jeziki – jih govorijo v večjih zemljepisnih enotah)
 - **Interesne zvrsti** (Sleng – jezik ljudi iste generacije (mladostniki), žargon – jezik ljudi istega poklica, argo – jezik skrivnih združb (nerazumljiv drugim))

Sporočanje

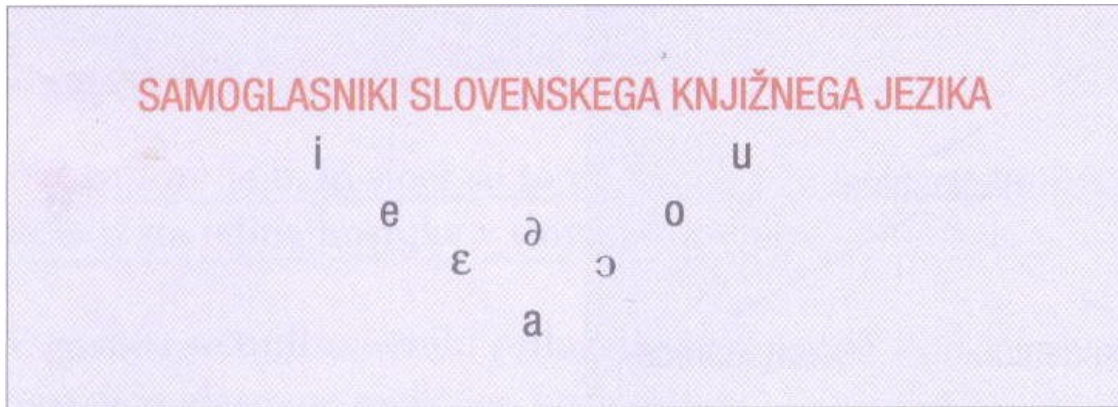
Sporazumevanje je izmenjava besedil med ljudmi. Zajema najmanj 2 osebi: sporočevalec (govorec ali pisec), prejemnik (poslušalec ali bralec).

Sporazumevanje je dvosmerno ker se lahko poslušalec odzove na besede govorca in mu kaj pove se pravi da potem on postane sporočevalec, prejšnji sporočevalec pa poslušalec.

Dejavniki sporočanja: okoliščine, namen, tema, jezik, prenosnik, besedilo.

Jezik – besedila govorimo z besednim jezikom, ki ga zelo pogosto spremljajo nebesedne prvine (glasnost, hitrost govora, kretnje, mimika...).

Prenosniki – v slovenskem knjižnem jeziku je 29 glasnikov (**8 samoglasnikov in 21 soglasnikov**)

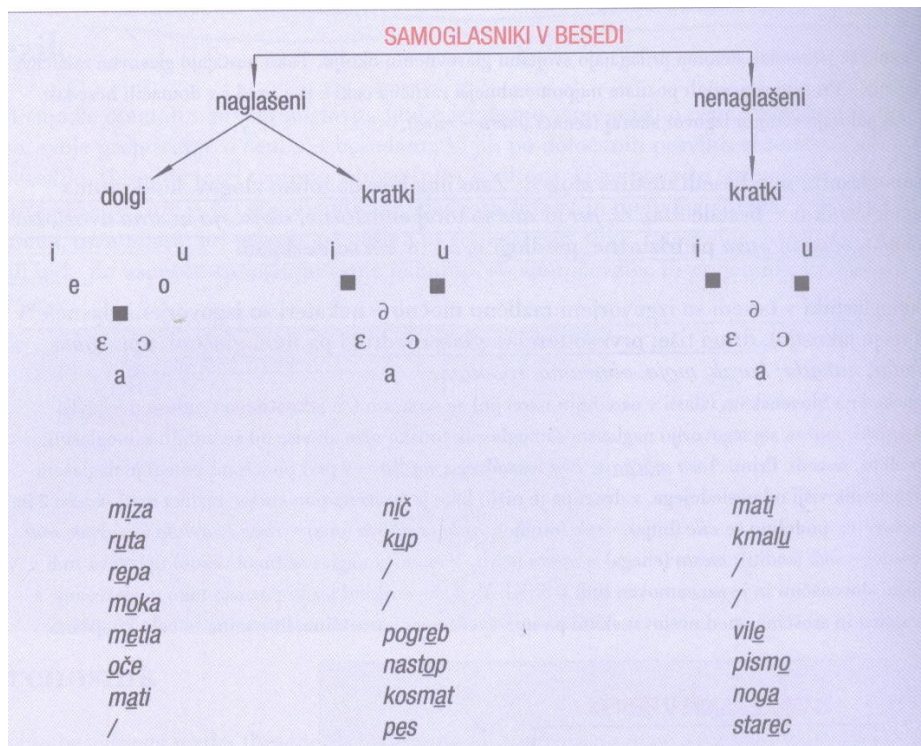
Samoglasniki so v besedi **nosilci zlogov** – zato ima beseda toliko zlogov koliko je v njej samoglasnikov.

Samoglasniki v besedi so izgovorjeni različno močno – tisti ki jih izgovorimo glasneje so **naglašeni**, drugi pa **nenaglašeni**.

Enozložne besede so načeloma **nenaglašene** – brezglasnice/naslonke.

V **večzložnih besedah** je navadno naglašen 1 samoglasnik.

Samoglasniki se ločijo tudi po svoji dolžini trajanja – lahko so **dolgi ali kratki**.

Naglasna znamenja:

/	(ostrivec) zaznamuje mesto naglasa in dolžino (<i>míza, rúta, répa, móka, máti</i>).
\	(krativec) zaznamuje mesto naglasa in kračino (<i>nič, kùp, pogrèb, nastòp, kosmàt, pès</i>).
^	(strešica) zaznamuje mesto naglasa in dolžino, stoji pa lahko samo nad črkama <u>e</u> in <u>o</u> , kadar zaznamujeta široki e (ε) oz. široki o (ɔ) (<i>mêtla, ôče</i>).

Soglasniki :

- Zvočniki (m, n, r, l, v, j (**mlinarjev**) – vsi zveneči)
- Nezvočniki (zveneči – **b,d,z,ž,dž,g** in nezveneči – p,t,s,š,č,k,f,h,c (**ta suhi škapec pušča**))

Besedila

Vloge besedila:

- **Izrazna** (iz besedila lahko razberemo podate o sporočevalcu – spol, starost, izobrazba...)
- **Vplivajska** (sporočevalec želi vplivati na naslovnika – na njegovo vednost, ravnanje, doživljanje, mnenje, prepričanje...)
- **Predstavitvena** (če vsebuje podatke zunanje predmetnosti)
- **Metajezikovna** (izražena v besedilih kjer se kaj pojasnjuje... - če sporočevalec sprašuje »Ste me razumeli?«...)
- **Govornostikovna** (besedilo nosi tudi podatke o prenosniku)
- **Lepotna** (Besedila ki gradijo na zvočnosti, ritmu, igrivosti jezika...)

Vrste besedil:

1.

- **Umetnostno besedilo** (govori o domišljijem svetu, večinoma nima praktičnega namena, lepotna vloga besedila je zelo pomembna)
- **Neumetnostno besedilo** (govori o resničnem svetu, ima praktični namen, lepotna vloga je podrejena drugim vlogam)

2.

- **Govorjeno besedilo** (sporočevalec pošilja naslovniku besedilo po slušnem prenosniku – spontanost, dopolnjevanje, ponavljanje...)
- **Zapisano besedilo** (sporočevalec pošilja naslovniku besedilo po vidnem prenosniku – navadno v knj. jeziku, brez ponavljan, popravljan, nejedratosti...)

3.

- **Enogovorno besedilo** (ne predvideva neposrednega odziva naslovnika)
- **Dvogovorno besedilo** (naslovnika poziva k odzivu ali se odziva na prejšnje besedilo svojega naslovnika) – odzivno (da se nekdo odziva na neko besedilo), pobudno (želiš izvedeti nekaj zato sprašuješ naslovnike).

4.

- **Subjektivno besedilo** (vsebuje tudi čustva sporočevalca)
- **Objektivno besedilo** (ne vsebuje čustev – le stvarni in preverljivi podatki)

5.

- **Zasebno besedilo** (namenjeno določenemu posamezniku)
- **Javno besedilo** (tvorjeno za množico ljudi – za javnost)

6.

- **Uradno besedilo** (tista, ki jih sporočevalec pošilja družbeno neenakopravnemu naslovniku)
- **Neuradno besedilo** (tista, ki jih sporočevalec piše/govori družbeno enakopravnemu naslovniku)

7.

- **Praktičnosporazumevalno besedilo** (neuradni zasebno – kratka sporočilca med prijatelji, sorodniki)
- **Uradovalna besedila** (uradno zasebno – med uradno osebo in stranko)
- **Publicistična besedila** (namenjeno široki javnosti – tvorci so novinarji, objavljena v medijih)
- **Strokovna besedila** (namenjena ožji (strokovni) javnosti – tvorci strokovnjaki določenega področja) – uporabljeni strokovni izrazi

(termini)) – **poljudnoznanstvena besedila** (kadar so napisana tako da jih bi razume nekoliko več ljudi kot le strokovnjaki iz določenih področij - manj podatkov, terminov, več ponazarjanja)

8. Glede na namen, ki ga je sporočevalec imel pri tvorjenju besedila ločimo:

- **Prikazovalno besedilo** (napisana, da bi naslovnik izvedel tisto kar sporočevalec sam že ve – novice, poročila, obvestila, predstavitev...)
- **Zagotavljalno besedilo** (napisana, da bi naslovniki verjeli v to kar verjame sporočevalec – obljuba, grožnja, prisega, naročilnica, prijavnica, pogodba...)
- **Vrednotenjsko besedilo** (napisana, da bo naslovnik sodil o čem tako kot sodi sporočevalec – kritika, ocena, graja, pohvala, komentar...)
- **Čustveno besedilo** (napisana da bi naslovnik doživel nekaj kot to doživlja sporočevalec – nekrolog, ljubezensko pismo)
- **Pozivno besedilo** (napisana, da bi naslovnik naredil kar želi sporočevalec – prošnja, ukaz, zapoved, prepoved, nasvet, vabilo, navodilo...)
- **Poizvedovalno besedilo** (napisano, da bi sporočevalec dobil določene podatke o naslovniku – vprašanje, ankete...)
- **Povezovalno besedilo** (napisano, da bi sporočevalec z naslovnikom ohrani/navezal določen stik – pozdrav, zahvala, opravičilo, voščilo, čestitke, sožalje...)
- **Izvršilno besedilo** (ko jih sporočevalec napiše s tem povzroči spremembe v družbeni stvarnosti – oporoka, pooblastilo, izrek, sodbe, odpoved...)

9. Vsa besedila ločimo tudi na to glede kako **sporočevalec razvija temo:**

- **Obveščevalno besedilo** (kjer se sporoča kar se dogaja, kar se bo zgodilo, kar obstaja – tel. Imenik, jedilni list, vozni red...)
- **Pripovedovalno besedilo** (Kjer se sporoča to kar se je zgodilo ali kar je pripovedovalec doživel sam)
- **Razlagalno besedilo** (kjer sporočevalec poroča o vzročnih in drugih razmerjih med dogodki)
- **Utemeljevalno besedilo** (kjer sporočevalec pojasnjuje/zagovarja/dokazuje svoje mnenje o nečem)

VRSTE BESEDIL	MERILO DELITVE
Umetnostna in neumetnostna	<ul style="list-style-type: none"> ◆ preverljivost podatkov <i>govornost. likovno</i> ◆ praktičen namen besedila <i>uporabnost</i> ◆ poudarjenost lepote vloge <i>estetik.</i>
Govorjena in zapisana	◆ prenosnik <i>gde se b. h. ali g. h.</i>
<i>ne p. h. e. p. r. i. a. l.</i> Enogovorna in dvogovorna <i>odgovor</i>	◆ spodbujanje naslovnika k odzivu
Subjektivna in objektivna <i>personalno</i>	◆ razodevanje sporočevalca
Zasebna in javna	◆ izbran krog naslovnikov
Uradna in neuradna	<ul style="list-style-type: none"> ◆ družbena vloga sporočevalca ◆ družbeno razmerje med sporočevalcem in naslovnikom
Praktičnosporazumevalna, uradovalna, strokovna in publicistična	<ul style="list-style-type: none"> ◆ izbran krog naslovnikov ◆ družbeno razmerje med sporočevalcem in naslovnikom ◆ vrsta javnosti
Prikazovalna, zagotavljalna, vrednotenjska, čustvena, pozivna, poizvedovalna, povezovalna in izvršilna	◆ sporočilni namen
Obveščevalna, opisovalna, pripovedovalna, razlagalna in utemeljevalna	◆ način razvijanja teme (slogovni postopek)

Besedilne vrste:

1. Intervju :

- Javno besedilo
- Dvogovorno besedilo

- Več vrst: osebni (znana oseba) ali tematski (zanimiva tema)
- Posebni obliki – okrogla miza, izjava
- Ločimo jih glede na to kje so objavljeni (časopisni, radijski...)

2. Predstavitev osebe:

- Opis osebe (opisana zunanost, kraj bivanja, način življenja...)
- Oznaka osebe (sporočevalec opiše svoje mnenje o njeni notranjosti oz. osebnosti)
- Pripoved o dogodkih v življenju osebe in njenem spreminjanju (sporočevalec navaja pretekle dogodke v časovnem zaporedju)

3. Predstavitev kraja

- Objektivna (sporočevalec predstavi kraj – opišem navede upravni status, nadmorsko višino, lego, obliko...)
- Subjektivna (sporočevalec sporoči kar se zdi njemu zanimivo, lepo, vredno ogleda...)

4. Predstavitev naprave

- Opisani zunanost delov naprave in njihovo delovanje
- Dodano slikovno gradivo
- Opisi so objektivni

5. Predstavitev postopka

- Navedeni koraki postopka
- Vsebuje glagole, ki poimenujejo dejanja
- Glagoli si sledijo v ustreznem zaporedju
- Glagoli so v sedanjiku
- Pogosto dodano še slikovno gradivo

6. Reklamno besedilo

- Nagovarja določeno skupino ljudi
- Sporočevalec ni natančen – hvali izdelek
- Vsebuje slikovno gradivo

- Sporočevalci skušajo vplivati na kupca da kupi izdelek čeprav ga ne potrebuje ali sploh ni takšne kvalitete kot reklama govori

ZAHVALA, OPRAVIČILO, VABILO

Gimnazija Alojza Kraigherja
Brnčičeva 26
1000 Ljubljana

Ljubljana, 8. 1. 1999

Vabilo članom Sveta šole

Vljudno Vas vabimo na 4. sejo Sveta šole Gimnazije Alojza Kraigherja, ki bo 15. 1. 1999 ob 10. uri v sobi 205 (2. nadstr.).

Dnevni red:

1. potrditev zapisnika 3. seje
2. poročilo o poteku informativnega dneva za osmošolce
3. organizacija obveznih izbirnih vsebin

Založba Školjka, d. o. o.
Vodnikov trg 13
1000 Ljubljana

Ljubljana, 15. 5. 1999

Spoštovani gospod
Pavle Nemeč
Koroška c. 10
2000 Maribor

OPRAVIČILO

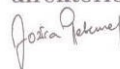
Spoštovani!

Veseli nas, da ste se naročili na našo knjižno zbirko *Vse o ...*, ki naj bi po napovedi izšla konec februarja 1999. Žal pa je v tiskarni prišlo do večje okvare, zato bodo knjige izšle šele konec junija t. l.

Opravičujemo se Vam za zamudo in Vas prosimo za razumevanje.

Lep pozdrav

Jožica Peternej,
direktorica

Društvo upokojencev Celje
Šarhova 8
3000 Celje

Celje, 18. 11. 1998

Gimnazija Vatroslava Oblaka
Cankarjeva 3
3000 Celje

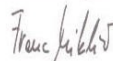
Zahvala

Spoštovani gospod ravnatelj,

dovolite, da se v imenu Društva upokojencev iskreno zahvalim za pomoč, ki so jo našim članom v času poplav izkazali dijaki Gimnazije Vatroslava Oblaka. Marsikateri upokojenec ne bi zmozel sam prenašati bremen iz poplavljenih kleti in stanovanjskih prostorov. Vaši dijaki so nam zelo olajšali težavno delo. V nesreči, ki je prizadela vse mesto, nas je tolažila zavest, da starejši občani nismo ostali sami.

Pri delu z mladimi Vam želimo še veliko uspehov.

Franc Miklič,
predsednik Društva upokojencev Celje

Bese

- **Preametnopomenske besede** (poimenujemo sestavine preametnosti)
- **Slovnične besede** (poimenujemo razmerja v predmetnosti)

- **Naklonske besede** (poimenujemo svojo razmerje do predmetnosti)
- **Kazalne besede** (ko prvim predmetnosti ne poimenujemo ampak nanje kažemo)

1.Pomen besed:

- **Enopomenke** (besedne, ki imajo en sam pomen – najpogosteje so to strokovne besede)
- **Večpomenke** (to je večina slovenskih besed – tiste ki imajo več pomenov ali več različnih pomenskih odtenkov)
- **Enakozvočnice** (imajo Enako tvarno stran - se enako izgovarjajo ali pišejo – ne poimenujejo pa podobne predmetnosti)
- **Enakoglasnice** (besede, ki jih izgovarjamo enako pišemo pa drugače)
- **Enakopisnice** (besede, ki jih pišemo enako izgovarjamo pa drugače)

2.Pomenska razmerja med besedami

- **Sopomenke** (besede s katerimi poimenujemo isto predmetnost – bolnik – pacient, lep – čudovit...)
- **Protipomenke** (so besede z nasprotnim pomenom – kričati- šepetati, lep – grd...)
- **Podpomenke** (so besede z ožjim pomenom – govoriti – kričati, nakit-zapestnica...)
- **Nadpomenka** (so besede s širšim pomenom – ločila – vejica...)
- **Besedna družina** (so besede ki imajo isti koren)
- **Tematsko polje** (besede, ki so povezane na podlagi tematike po obliki pa povsem drugačne – otroci, vrtec, igrače...)

3.Slogovna vrednost besed

- **Slogovno nezaznamovane besede** (besede, ki jih lahko uporabljamo v vseh besedilih – le poimenujejo predmetnost, vendar ne razodevajo sporočevalca – obleka, kruh, čvelj...)

- **Slogovno zaznamovane besede** (te pa tudi razodevajo sporočevalca in sicer njegovo razmerje do predmetnosti, pokrajinsko pripadnost, starost.. – zato jih ni dovoljeno uporabljati v vseh besedilih – mulci, faca, biznis ...):
 - **Čustveno zaznamovane besede:**
 - Za izražanje naklonjenosti (ljubkovalnice – srčkan, kavica, Ani..., olupševalnice – nelep, močnejše postave..., otroške besede – spančkat...)
 - Za izražanje nenaklonjenosti (slabšalnice – poležuh, kislica, dreti se..., zmerljivke/psovke – bedak, budalo, bizgrec..., kletvice – hudič, tristo kosmatih medvedov ☺..., prostaške besede – vritmepiši, posrane...)
 - Za izražanje vzenesenosti
 - **Nečustveno zaznamovane**
 - **Uporaba narečne ali pokrajinsko pogovorne besede** (naslovniku hkrati razodevamo svojo pokrajinsko pripadnosti)
 - **Uporaba slengovske ali žargonske besede** (naslovniku hkrati razodevamo svojo družbeno pripadnost)
 - **Uporaba praktičnosporazumevalnem uradovalne, strokovne ali publicistične besede** (naslovniku razodevamo svojo družbeno vlogo – praktičnosporazumevalni – pogovor s prijatelji, sorodniki..., uradovalne – pogovori s strankami..., strokovne – omejene na določeno stroko, publicistične – jih uporabljajo javni sporočevalci)
 - **Časovno zaznamovane besede** (novejše ali starinske/zastarele besede)

4.Izvor besed:

- **Domače besede** (ki izvirajo oz rednika današnje slovenščine, ki so nastale v novejšem času na podlagi starejših slovenskih besed –

cvetličarna, čevljar, zgoščenska..., ki izvirajo iz posnemanja zvokov oz. glasov...)

- **Prevzete besede** (tisti ki so prišle v slovenščino iz jezikov s katerimi nismo povezani razvojno, temveč zemljepisno ali kulturno):
 - Sposojenke (ki jih popolnoma prilagodimo slovenskemu knjižnemu jeziku – jih izgovarjam, pišemo in pregibamo po naše – pica...)
 - Tujke (ki jih deloma prilagodimo slo. knj. jeziku – ohranjamo tuj zapis, pregibamo in izgovarjamo pa jih po naše – renault)
 - Citatne besede (ki jih nikakor ne prilagodimo slo.knj. jeziku – firts lady...)

5.Tvorjenost besed

- **Tvorjenke** (besede ki imajo koren in obrazilo – mizica)
- **Netvorjenke** (Besede ki imajo koren in končnico nimajo pa obrazila – miza)

6.Raba velike začetnice:

- Na začetku povedi
- Lastna imena
 - **imena bitji** – imena ljudi, živali, prebivalcev, veroslovna in bajeslovna imena (lastna imena niso pripadniki gibanj, nazorov, cerkvenih redov, časopisov, društev, strank...)
 - **zemljepisna lastna imena** (večbesedna zemljepisna lastna imena_ pišemo z veliko prvo besedo naslednje pa največkrat z malo (Slovenske gorice...), razen če so sama lastna imena (Julijske Alpe ...) ali naselbinska imena (Kranjska Gora...))
 - **stvarna imena** – imena ustanov, prireditev, knjig, besedil, občil, oddaj, dosežkov, izdelkov... (Gea, Proteus, Opel... - enobesedna pišemo z veliko, večbesedna pa prvo besedo z veliko druge pa z malo)
- Svojilni pridevniki iz lastnih imen (Pitagorov izrek), če se uporabljajo b prenesenem pomenu se pišejo z malo – ahilova peta
- Izrazi spoštovanja (Vi, Vaš, Tvoj...)

7.Oblikovna stran besed

Slovenske besede ločimo na **pregibne** in **nepregibne**. Sestavljene se iz **osnove** (ostaja vedno enaka) in **končnice** (se spreminja).

8. Besedne vrste:

- **Samostalniška beseda** (poimenujejo bitja, reči ali pojme). Delimo jih v 3 podvrste:
 - **Samostalniki** (neposredno poimenujemo bitja, reči ali pojme (igralec, jež, ajda, ura...)) – določamo jim lahko:
 - Spol (tisti –moški, tista – ženski, tisto – srednji)
 - Število (ednina, dvojina, množina, neštevni (snov, skupina, pojem – so samo v ednini))
 - Sklon
 - Sklanjatve :

	Moška	Ženska	Srednja	Značilnosti
1.	Samostalniki 1. moške sklanjatve imajo v I končnico -∅ ali -o, v R pa -a.	Samostalniki 1. ženske sklanjatve imajo v I končnico -a, v R pa -e.	Samostalniki 1. srednje sklanjatve imajo v I končnico -o ali -e, v R pa -a.	Po tej sklanjatvi se sklanja večina samostalnikov posameznega spola.
	<i>korak-∅, -a</i> <i>sink-o, -a</i>	<i>lip-a, -e</i>	<i>mest-o, -a</i> <i>polj-e, -a</i>	
2.	Samostalniki 2. moške sklanjatve imajo v I končnico -a, v R pa -e.	Samostalniki 2. ženske sklanjatve imajo v I končnico -∅, v R pa -i.		V to sklanjatev uvrščamo izjeme posameznega spola.
	<i>vojvod-a, -e</i>	<i>perut-∅, -i</i>		
3.	Samostalniki 3. moške sklanjatve	Samostalniki 3. ženske		Po tej sklanjatvi se sklanjajo

Mošk

	1.			2.			3.
	Ed.	Dv.	Mn.	Ed.	Dv.	Mn.	Ed./Dv./Mn.
I	<i>korak-∅</i>	<i>korak-a</i>	<i>korak-i</i>	<i>vojvod-a</i>	<i>vojvod-i</i>	<i>vojvod-e</i>	<i>APZ-∅</i>
R	<i>korak-a</i>	<i>korak-ov</i>	<i>korak-ov</i>	<i>vojvod-e</i>	<i>vojvod-∅</i>	<i>vojvod-∅</i>	<i>APZ-∅</i>
D	<i>korak-u</i>	<i>korak-oma</i>	<i>korak-om</i>	<i>vojvod-i</i>	<i>vojvod-ama</i>	<i>vojvod-am</i>	<i>APZ-∅</i>
T	<i>korak-∅</i>	<i>korak-a</i>	<i>korak-e</i>	<i>vojvod-o</i>	<i>vojvod-i</i>	<i>vojvod-e</i>	<i>APZ-∅</i>
M	<i>(o) korak-u</i>	<i>(o) korak-ih</i>	<i>(o) korak-ih</i>	<i>(o) vojvod-i</i>	<i>(o) vojvod-ah</i>	<i>(o) vojvod-ah</i>	<i>(o) APZ-∅</i>
O	<i>(s) korak-om</i>	<i>(s) korak-oma</i>	<i>(s) korak-i</i>	<i>(z) vojvod-o</i>	<i>(z) vojvod-ama</i>	<i>(z) vojvod-ami</i>	<i>(z) APZ-∅</i>

Ženske sklanjatve

	1.			2.			3.
Skł.	Ed.	Dv.	Mn.	Ed.	Dv.	Mn.	Ed./Dv./Mn.
I	<i>lip-a</i>	<i>lip-i</i>	<i>lip-e</i>	<i>perut-ø</i>	<i>perut-i</i>	<i>perut-i</i>	<i>Iris-ø</i>
R	<i>lip-e</i>	<i>lip-ø</i>	<i>lip-ø</i>	<i>perut-i</i>	<i>perut-i</i>	<i>perut-i</i>	<i>Iris-ø</i>
D	<i>lip-i</i>	<i>lip-ama</i>	<i>lip-am</i>	<i>perut-i</i>	<i>perut-ma</i>	<i>perut-im</i>	<i>Iris-ø</i>
T	<i>lip-o</i>	<i>lip-i</i>	<i>lip-e</i>	<i>perut-ø</i>	<i>perut-i</i>	<i>perut-i</i>	<i>Iris-ø</i>
M	<i>(o) lip-i</i>	<i>(o) lip-ah</i>	<i>(o) lip-ah</i>	<i>(o) perut-i</i>	<i>(o) perut-ih</i>	<i>(o) perut-ih</i>	<i>(o) Iris-ø</i>
O	<i>(z) lip-o</i>	<i>(z) lip-ama</i>	<i>(z) lip-ami</i>	<i>(s) perut-jo</i>	<i>(s) perut-ma</i>	<i>(s) perut-mi</i>	<i>(z) Iris-ø</i>

Srednje sklanjatve

Skł.	Ed.	Dv.	Mn.	Ed.	Dv.	Mn.
I	<i>mest-o</i>	<i>mest-i</i>	<i>mest-a</i>	<i>polj-e</i>	<i>polj-i</i>	<i>polj-a</i>
R	<i>mest-a</i>	<i>mest-ø</i>	<i>mest-ø</i>	<i>polj-a</i>	<i>polj-ø</i>	<i>polj-ø</i>
D	<i>mest-u</i>	<i>mest-oma</i>	<i>mest-om</i>	<i>polj-u</i>	<i>polj-ema</i>	<i>polj-em</i>
T	<i>mest-o</i>	<i>mest-i</i>	<i>mest-a</i>	<i>polj-e</i>	<i>polj-i</i>	<i>polj-a</i>
M	<i>(o) mest-u</i>	<i>(o) mest-ih</i>	<i>(o) mest-ih</i>	<i>(o) polj-u</i>	<i>(o) polj-ih</i>	<i>(o) polj-ih</i>
O	<i>(z) mest-om</i>	<i>(z) mest-oma</i>	<i>(z) mest-i</i>	<i>(s) polj-em</i>	<i>(s) polj-ema</i>	<i>(s) polj-i</i>

... sam. besede, ohranili pa so pridevniško sklanjatev – torej jih sklanjamo kot pridevnike (dežurni, dežurnega...)

- **Samostalniški zaimek** – besede, ki posredno poimenujejo bitja, stvari ali pojme:
 - **Osebni zaimki** (jaz, ti, on, midva...) – v rod., daj. in tož. imajo po 2 obliki **naglasno** (njega) in **nenaglasno** (ga). Podzvrst osebnih zaimkob so **povratni osebni zaimki** (sebe, sebi, s sebij...)
 - **Neosebni zaimki** (tisti ki ne izražajo slovnične osebe) – vprašalni (kdo, kaj...), oziralni (kdor, kar...), nedoločni (nekdo, nekaj...), nikalni (nihče, nič...), poljudnostni (kdo, kaj...)
- **Pridevniška beseda** (so besede, ki ne poimenujejo prvin stvarnost, temveč njihove lastnosti, vrsto, svojino ali količino)
 - Nimajo lastnega spola (v spolu se ujemajo s spolom sam. besed, ki jih pomensko določajo)
 - Nimajo lastnega števila (tudi tu se nanašajo na sam. besedo)
 - Se pregibajo - sklanjajo

	MOŠKI SPOL			ŽENSKI SPOL			SREDNJI SPOL		
	ED.	DV.	MN.	ED.	DV.	MN.	ED.	DV.	MN.
I	-∅/-i	-a	-i	-a	-i	-e	-o/-e	-i	-a
R	-ega	-ih	-ih	-e	-ih	-ih	-ega	-ih	-ih
D	-emu	-ima	-im	-i	-ima	-im	-emu	-ima	-im
T	-∅/-i/-ega	-a	-e	-o	-i	-e	-o/-e	-i	-a
M	-em	-ih	-ih	-i	-ih	-ih	-em	-ih	-ih
O	-im	-ima	-imi	-o	-ima	-imi	-im	-ima	-imi

- V tož. moškega spola imajo posebno lastnost - navezovalnost – to pomeni ga imajo v tož. končnico -ega vendar le takrat če je sam. beseda izpuščena (*Najprej bomo obiskali kraški svet, nato pa panonski svet – nato pa panonskega.*)
- V stavku niso samostojni satvčni členi – ponavadi so v vlogi povedkovega določila, če so del kakšnega drugega stavčnega člena pa nastopajo kot levi prilastki.
- Delimo jih v 3 skupine:
 - **Pridevniki** (so besede, ki neposredno poimenujejo lastnost, vrsto ali pripadnost prvine predmetnosti)

- **Lastnostni** (kakšen?) – posebnosti: nekaj jih ima v vseh sklonih, številih in sklanjatvah enako končnico (poceni zvezek...) – pravimo da se sklanjajo po 2. prid. sklanjativu, vsi imajo nedoločno in določno obliko (bel – beli), imajo različne stopnje (osnovnik, primernik, presežnik (bolj, boljši, najboljši) ali osnovnik, elativ (lep, prelep)

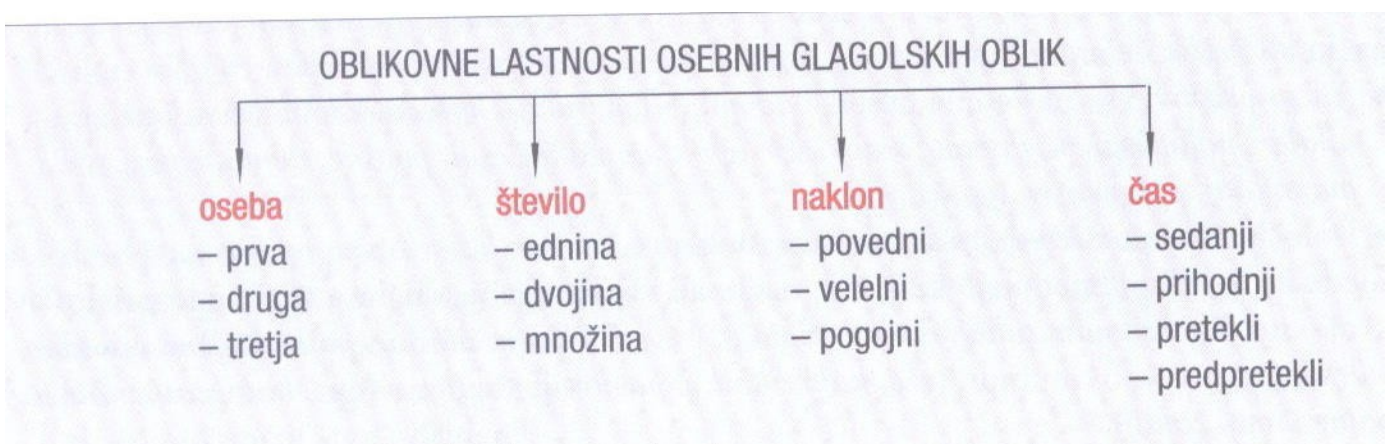
- **Števniki** (neposredno poimenujejo količino ali položaj prvine v vrsti oz. skupini)
 - **Glavni števniki** (količina prvin – koliko?) – posebnosti: izražanje spola – samo 1 ima za vse tri spole posebne končnice, 2,3,4 imajo po 2 posebni končnici (eno za moški in eno za ženski in srednji spol), 5 in več nimajo glasovnih končnic za izražanje spola, izražanje števila – 1 – ednina, 2 – dvojina, vse ostalo pa množina, izražanje sklona – 1,2,3,4 izražajo sklone z glasovnimi končnicami (dv-a, - eh, - ema...), 5 in več pa sklanjamo z glasovnimi ali neglasovnimi končnicami (pet – ih -/, - im -/,...)
 - **Vrstilni števniki** (položaj prvine v vrsti oz. skupini – kateri?) posebnost: vsi imajo posebne končnice za vse 3 spole, vsa 3 števila in vse sklone, sklanjajo se kot pridevniki, tvorimo jih iz glavnih števnikov.

- **Pridevniški zaimki** (posredno poimenujejo lastnost, vrsto, svojino ali količino prvin) – lastnostni (kakršen), vrstni (kater), svojilni (njen), količinski (kolikor). Izražajo vse spole, vsa števila, se sklanjajo (izjema le količinski zaimki – oblika samo za sr.spol.edn.). Eni pa izražajo tudi osebo – **osebni** (svojilni – moj, tvoj, njihov..., povratno svojilni (svoj), **neosebni** (vprašalni – kakšen..., oziralni – kakršen..., nedoločni – kakšen, neki..., nikalni – nikakršen..., kazalni – tak...)

- **Glagol** (beseda s katero poimenujemo dejanje, dogajanje, zaznavanje, stanje ali razmerje)
 - Po pomenu so: **polnopomenski** (dejanje, dogajanje si lahko predstavljamo), **nepolnopomenski** (moramo jim dodajati dopolnila da si lahko dejanje predstavljamo – fazni (izražajo stopnjo v dogajanju – *začnem, neham...*), naklonski (izražajo razmerje do česa – *moram, želim...*), glagol biti))
 - **Glagolski vid:**
 - Dovršni glagoli (dejanje z omejenim trajanjem – *prebrati, zaplesati...*)
 - Nedovršni glagoli (neomejeno trajanje – *brati, skakati...*)
 - **Vežljivost** (glagoli predvidevajo ob sebi določena dopolnila)
 - Osebni (predvidevajo dopolnilo v imenovalniku – *cveteti, goreti...*)
 - Brezosebni (vsi drugi, ki ne predvidevajo dopolnila v imenovalniku - *vremenski pojavi...*)
 - Prehodni glagoli (tisti osebni, ki predvidevajo še katero drugo dopolnilo ne samo v imen., največkrat v tožilniku – *brati, ležati...*)
 - Neprehodni glagoli (Tisti osebni glagoli, ki ne potrebujejo dopolnila v drugih sklonih – *rasti, cveteti...*)
 - **Glagolske oblike**
 - Osebne gl. oblike (izražajo osebo in število) – glede na naklon ločimo:
 - **Povednik** (*bo prišel...*)
 - **Velelnik** (*pokličite...*) – se izraža le v drugi osebi vseh treh števil
 - **Pogojnik** (*bi bral...*)
 - Neosebne gl. oblike (ne izražajo osebe in števila):
 - **Nedoločniki** (-ti/-či – *znati, teči...*)
 - **Namenilniki** (-t/-č – *delat, strič...*)

- **Opisni deležniki na -l** (neosebna gl. oblika na -l, s katero delamo prihodnjik, preteklik, pogojni, predpreteklik – *znal, spal...*)
 - **Trpni deležnik na -n/-t** (neosebna gl. oblika s katero delamo trpne povedi – *obiskan...*)
- **Glagolski čas** (povedne glagolske oblike izražajo čas):
 - **Sedanjik** (*svetujem...*)
 - **Prihodnjik** (*bo podprl...*)
 - **Preteklik** (*sem se odločil...*)
 - **Predpreteklik** (*sem se bil odločil...*)
 - **Pregibanje/spreganje** - glagoli v isti časovni obliki se spregajo po istem spregatvenem vzorcu – za sedanjik so značilne končnice:

	EDNINA	DVOJINA	MNOŽINA
1. oseba	-m	-va	-mo
2. oseba	-š	-ta	-te
3. oseba	-∅	-ta	-jo

- **Prislov** (so besede, ki poimenujejo kraj, čas, način ali vzrok dejanja)
 - **Krajevni prislovi** (zdoma, tukaj, domov...- Kje?, Kam?, Kod?)
 - **Časovni prislovi** (nikdar, pojutrišnjem... - Kdaj?)
 - **Vzročni prislovi** (hote, zato... - Zakaj?)
 - **Načinovni prislovi** (poučno, stoje... - Kako?)
 - **Prislovni zaimki** (tisti prislovi, ki poimenujejo kraj, čas, način ali vzrok dejanja na posreden način) – krajevni (*tam, nekam...*), časovni (*takrat, lani...*), načinovni (*tako, kakor, nekako...*), vzročni (*zato...*)
 - Prislovi se ne sklanjajo in ne spregajo, oblika se jim sploh ne spreminja – razen načinovne prislove lahko stopnjujemo (*drago, dražje najdražje*)

- **Predlog** (je beseda, ki poimenuje neenakovredna razmerja med besedami ali besednimi zvezami in ki vpliva na sklonsko obliko izraza za seboj.)
 Večina predlogov poimenuje prostorsko razmerje (*pri materi/k vojakom/ pod drevesom...*), nekateri pa še časovno (*v mladosti/pred vojno...*), načinovno (*plavati po žabje...*), vzročno (*jokati od sreče...*)

- **Veznik** (je beseda, ki poimenuje logična razmerja med prvinami predmetnosti in ne vpliva na obliko besede za seboj)
 - **Priredni vezniki** (vezniki med enakovrednimi besedami, besednimi zvezami ali stavki – **enodelni** (*in, pa, zato, vendar*), **dvodelni** (*ne...ne, ali...ali*)
 - **Podredni vezniki** (Vezniki med neenakovrednimi stavki – **enobesedni** (*da, ker, če...*), **večbesedni** (*češ da, kljub temu da...*)

- **Členek** (je beseda, ki poimenuje sporočevalčevo miselno presojo stvarnosti, večjo ali manjšo stopnjo njegovega prepričanja o čem, njegovo pritrjevanje, zanikanje ali vprašanje.)
 - le, še, tik, morda, zares, zagotovo, da, ne, ali...

- **Medmet** (je beseda, ki neposredno izraža sporočevalčevo doživljanje stvarnosti) – **razpoloženjski** (*juhej...*), **posnemovalni** (*čiv...*), **velelni** (*pst...*)

9. Frazemi

Proste besedne zveze so tiste, ki jih sporočevalec tvori sproti in katerih pomen je napovedljiv, saj je približno enak vsoti pomenov posameznih delov besedne zveze (npr. *sončen dan...*).

Stalne besedne zveze pa so tiste, ki jih jemljemo iz svojega spomina (npr. *fant od fare...*). Če ima stalna besedna zveza pomen, ki ni napovedljiv iz pomenov njenih sestavin je to **frazem**.

- **Stavčni frazemi - rečenica/pregovori** (*Dober glas seže v deveto vas.*)
- **Nestavčni frazemi - reklo** (*spoznati se na kaj kot zajec na boben ☺*)

Rada frazemov je slogovno zaznamovana.

10. Jezikovni priročniki

- SSKJ
- Pravopisni slovar
- Etimološki slovar (izvor besede)
- Frazeološki slovar
- Odzadnji slovar
- Slovar tujk
- Terminološki slovar

glava zaglavje

vrábec -bca m (á; v medmetni rabi ä) 1. manjša ptica s sivim in rjavim hrbtom in umazano belim trebuhom, živeča v bližini človekovih bivališč ali na poljih: vrabci čivkajo, ščebetajo; vrabci zobljejo proso; živeti brez skrbi kot vrabec v prosu / strašilo za vrabce ☞ eksp. o tem čivkajo že vrabci na strehah to je že zdavnaj splošno znano; eksp. ker je realist, se odloči za vrabca v roki za manjšo, manj pomembno, vendar zanesljivo stvar; preg. boljši je vrabec v roki kakor golob na strehi koristneje je imeti malo, a zares, kakor pa veliko pričakovati, a ne dobiti • zool. domači vrabec s sivim ali rjavim temenom, *Passer domesticus*; poljski vrabec s čokoladno rjavim temenom in črno liso ob belih ušesih, *Passer montanus* // samec te ptice: vrabec in vrabčevka 2. eviem. hudič: le kje si dobil vrabca pokvarjenega / v medmetni rabi: ni vrabec, da se mu ne posreči; kako, vrabca, se je že pisal

1. pomen
penaroyalno
gracitwo

razedoloko
gnezdo
za 1. pomen

terminološka
gnezdo

2. pomen p
penaroyalno
gracitwo

slovarski sestavek

Besedilne vrste:

- **Pogajalni pogovor** (kadar sogovorca usklajujeta svoji mnenji pri tem vsak malo popusti in lahko skleneta sporazum)
- **Referat** (je zapisno strokovno besedilo, ki ga ustno predstavimo občinstvu)
- **Poročilo** (je pripovedovalno besedilo namenjeno širši javnosti, zato spada med publicistična besedila)
- **Reportaža** (je pripovedovalno besedilo, ki je namenjeno širši javnosti, zato spada med publicistična besedila)
- **Življenjepis** (je besedilo, v katerem so v resničnem zapovrstjo predstavljeni pomembnejši dogodki in dosežki oz. življenja kake osebe)
- **Javno obvestilo** (je besedilo, v katerem sporočevalec javnosti naznanja da se bo nekaj pomembnega zgodilo oz. da se dogaja. Po navadi objavljeno v množičnih občilih)
- **Uradno potrdilo** (je pisno besedilo v katerem sporočevalec izraža da je kaj prejel ali da se je kaj zgodilo oz., da se še godi – potrdilo o vpisu, o šolanju...)
- **Uradno pooblastilo** (je pisno besedilo, s katerim sporočevalec zagotavlja, da se strinja, da našmesto njega kdo drug opravi kako dejavnost)
- **Uradna izjava** (je pisno besedilo s katerim sporočevalec zagotavlja, da so sporočeni podatki resnični)

Sestava besedil

Besede skladamo/povezujemo v višje enote npr. v **besedne zveze, povedi, besedila**.

Pri povezovanju moramo paziti, da jih postavimo v **ustrezna pomenska razmerja** in tako tvorimo **razumljive besedne zveze, povedi ali besedila**. Hkrati pa pazimo kako jih **razvrstimo in v katero obliko jih postavimo** (slovnična pravila).

Besede postavljene v pravilna pomenska, razvrstitvena in oblikovna razmerja **so povedi**.

Povedi postavljene v ustrezna pomenska, razvrstitvena in oblikovna razmerja **so besedila**.

Besedila imajo večplastno sestavo:

- **Okoliščinska sestava** (iz besedila prepoznamo podatke o sporočevalcu, naslovniku, čustvena in družbena razmerja, kraj, čas sporočanja)
- **Naklonska sestava** (Prepoznamo sporočevalčev namen)
- **Predmetnopomenska sestava** (vsebuje podatke o zunanji predmetnosti – določena tema)
- **Besedno – slovnična sestava** (tvorjeno z besednim jezikom – oblika, povezanost, povedi, besed, stavkov...)
- **Tvarna sestava** (Posredovano v slušnem ali vidnem prenosniku – kako so besede, povedi, stavki čutno zaznavani)

Besedilo lahko sestoji iz ene povedi je **enopovedno** ali iz več povedi je **večpovedno**. Večpovedna pa so lahko **enogovorna** ali **dvogovorna**.

1. Poved

Je zaokrožena množica pomensko in oblikovno povezanih besed, ki nekaj pomeni in je nastala v določenih okoliščinah.

Slovnična sestava nam pove iz **koliko stavkov je v povedi** (preštejemo glagolske oblike) in kakšna so **razmerja med stavki v povedi** .

Povedi so lahko iz enega stavka – **enostavčne**, ali iz več stavkov – **večstavčne/zložene**.

2. Stavek

So besede zbrane okoli ene osebne glagolske oblike.

Sestoji iz delov – **stavčnih členov** (povedek, osebek, predmet, **prislovno določilo**)

Ujemanje – ujemata se povedek in osebek (imata enako osebo, spol in število)

Vezava – vezeta se predmet in povedek, saj povedek predmetu določa sklon

Primik – prislovno določilo ni odvisno od povedka ker ga lahko le primikamo k povedku

Stavčni členi iz ene polnopomenske besede so **goli**, iz dveh ali več polnopomenskih besed pa **zloženi**.

V stavku je lahko **1 osebek** in **1 povedek**, lahko je več predmetov in prislovnih določil.

Dvodelni stavki – imajo osebek in povedek.

Enodelni stavki – so brez osebka ali povedka: če imajo povedek so **glagolski** , če ga pa nimajo so pa **neglagolski**.

- **Povedek** (poimenuje dogajanje zato se vprašamo – **kaj se dogaja?** oz. **kaj se zgodi?**)
 - **Goli povedek** (iz osebne glagolske oblike – *je zaspal...*)
 - **Zložen povedek** (iz osebne glagolske oblike + polnopomenske besede – *je zdrav...*) Deli zloženih povedkov:
 - **Vez** (osebna oblika pomensko nepopolnega glagola (*biti, postati*), naklonskega glagola (*morati, hoteti, želei, smeti*,

moči...), faznega glagola (začeti, nadaljevati, nehati...), **povedkovo določilo** (polnopomenska beseda (samostalniška ali prid. beseda v imen. ali glagol v nedoločniku)) – je študentka, bili so zagoreli...

- Povedek, ki je iz osebne oblike polnopomenskega glagola in iz polnopomenske besede je **povedek, ki vsebuje povedkov prilastek** (prilastek pove v kakšnem stanju je bil nekdo v trenutku dogajanja) – je odprla jezna, so zagoreli prišli...

- **Osebek** (pomensko dopolnjuje povedek in nosi podatke kdo/kaj je tisti ki se mu prisoja določeno dejanje, stanje, potek...) – vprašalnica je kdo/kaj + povedek??)
 - Besede v osebkju so načeloma v imen. – le izjemoma v rodimniku.
 - Včasih je osebek izpuščen (v takih stavkih kdo/kaj je tisti ki se mu pripisuje dejanje iz os. gl. oblike)
 - Če je v povedku brezosebni glagol osebkja ni
 - Oblika osebkja ni odvisna od drugih stavčnih členov pač pa je nadrejena povedku (določa mu os.,št.,spol)
 - Osebek je lahko:
 - **Go!** (iz ene same polnopomenske besede)
 - **Zložen** (iz dveh ali več polnopomenskih besed):
 - **Podredno zložen osebek** (neenakovredne polnopomenske besede) – jedro (samostalniška beseda) + prilastek (pridevniška beseda – **levi/ujemalni prilastek**, samostalniška beseda – **desni/neujemalni prilastek**)
- **Predmet** (tisti stavčni člen, ki dopolnjuje povedek s podatkom na koga/kaj dejanje prehaja, koga/kaj prizadeva, koga česa ne prizadeva, komu čemu je namenjeno...)
Vprašalnice: koga/česa, komu/čemu, koga/kaj, o kom/o čem, s kom/s čim

Lahko je:

- **Gol**
- **Zložen** (priredno ali podredno)
 - o **Podredno** – samostalniško jedro + prilastek (pridevniški – levi/ujemalni , samostalniški – desni/neujemalni)
- **Prislovno določilo** (je tisti del stavka, ki dopolnjuje povedek s podatki o okoliščinah (kraj, čas, način, vzrok)
 - **P.d. kraja** (kje, kam, kod, od kod...)
 - **P.d. časa** (kdaj, koliko časa, kako pogosto...)
 - **P.d. vzroka** (zakaj, čemu, pod katerim pogojem...)
 - **P.d. načina** (kako...)
 - Lahko je **golo** ali **zloženo** (priredno ali podredno).

3. Zveza stavkov

Večstavčne povedi so iz zvez stavkov tj. **iz najmanj 2 stavkov**.

Ti stavki pa so **osnovni in dopolnjevalni** (niso povezani le pomensko ampak tudi oblikovno – z besedami, ki nakazujejo pomensko in slovnično razmerje)

Dopolnjevalni stavek dopolnjuje celotni osnovni stavek (stavka v **enakovrednem razmerju – priredno zložene povedi (S+S)**), ali pa njegov del (stavka v **neenakovrednem razmerju – podredno zložene povedi (S/S)**).

- **Priredna zveza stavkov**
 - **Vezalno priredje** (dopolnjevalni stavek dopolnjuje osnovni stavek s podatkom o sočasnem dogodku ali dogodku, ki sledi – **IN, PA, TER**)
 - **Stopnjevalno priredje** (dopolnjevalni stavek izraža sočasni ali zaporedni dogodek – hkrati pa poudarja še njegovo izrazitost oz. nepričakovanost – **NE SAMO/NE LE, TEMVEČ TUDI/MARVEČ, TUDI/AMPAK TUDI, NE – NE, NITI – NITI**)

- **Ločno priredje** (dopolnjevalni stavek dopolnjuje osnovnega z izbirno možnostjo – **ALI – ALI, BODISI – BODISI**)
- **Protivno priredje** (dopolnjevalni stavek izraža neskladnost osnovnega stavka – **AMPAK, TODA, TEMVEČ, MARVEČ, VNDAR, PA, ALI, A**)
- **Posledično priredje** (v dopolnjevalnem stavku je izražena posledica dejanja iz osnovnega – **ZATO**)
- **Pojasnjevalno priredje** (trditev osnovnega stavka je dopolnjena z logičnim pojasnilom – **SAJ, KAJTI, NAMREČ**)
- **Sklepalno priredje** (Dopolnjevalni stavek dopolnjuje osnovnega s sklepom – **TOREJ**)

- **Podredna zveza stavkov**

Ločimo 2 vrsti odvisnikov:

- 1. Odvisnik dopolnjuje povedek glavnega stavka:
 - o **Prislovnodoločilni odvisnik** (dopolnjuje s podatkom o okoliščini dejanja – krajevni (**KJER, KAMOR, KODER, OD KODER...**), časovni (**KO, KADAR...**), načinovni (**KOT...**), vzročni (**KER...**), namerni (**DA...**), pogojni (**ČE...**), dopustni (**ČEPRAV...**)
 - o **Predmetni in osebkov odvisnik** (dopolnjuje s podatkom o vsebini dejanja v povedku gl. stavka – predmetni (če nastopa v vlogi predmeta v stavku – *Anže mi je povedal, da si zdrav.*), osebkov (če nastopa v vlogi osebkov v stavku – *Veseli me, da si zdrav*) – vezniki: **DA, NAJ, ALI**
 - o **Osebkov odvisnik** (dopolnjuje s podatkom o bitju, ki se mu pripisuje dejanje v povedku gl. stavka - vezniki: **KDOR/KAR** (*Naj dvigne roko, kdor se strinja s tem predlogom.*)
 - o **Predmetni odvisnik** (Dopolnjuje s podatki o bitju na katero prehaja dejanje v povedku gl. stavka – vezniki: **KDOR/KAR** (*To veselo novico je sporočil, komur je le mogel.*)

- 2. Odvisnik dopolnjuje le del stavčnega člena (samostalniško besedo)
 - o **Prilastkov odvisnik - KAKRŠEN, KI/KATERI, ČIGAR/KATERGA, KOLIKOR...**

Odvisniki vedno dopolnjujejo del gl. stavka in so lahko **za ali pred gl. stavkom**, nekateri pa lahko stojijo tudi **sredi gl. stavka**.

Podredno zložene povedi so lahko iz 2 ali več stavkov – le en je glavni, drugi pa odvisni – govorimo o **odvisnikih iste ali raznih** stopenj. Odvisniki istih stopenj so lahko iste vrste (priredni) ali različne vrste (eden pred drugim). Odvisniki raznih stopenj so med seboj neenakovredni in je vsak odvisen od odvisnika pred njim.

4. Večpovedno besedilo

- **Enogovorno večpovedno besedilo** (opazovanje povezave dveh povedi , kako sta povezani pomenski, oblikovno in aktualnostno)
 - **Pomensko razmerje med povedma**
 - o **Časovno razmerje** (med povedmi kjer si dogajanje sledi v smiselnem časovnem zaporedju – *Ivan Cankar je bil rojen 1976, 1882 je obiskoval prvi razred...*)
 - o **Posledično razmerje** (pojasnjuje posledice dogajanja – *Maturo sem naredil kot zlati maturant. Lahko se bom vpisal kamor bom želel. (LOL)*)
 - o **Vzročno razmerje** (sledí vzroku nastanka stanja – *Na krožišču je nastal zastoj. Traktorist je namreč razsipal voz žagovine.*)
 - o **Namerno razmerje** (kadar dopolnjevalna poved izraža podatke o nameri - *Ju3 bo naša šola imela odprta vrata. Ljudem želimo pokazati kakšen je naš šolski vsakdan.*)
 - o **Pogojno razmerje** (izraža podatke o pogoju nastanka stanja – *Smiselno je odpreti varčevalni račun. Na ta način si boste zagotovili začetni kapital*)
 - o **Protivno razmerje** (izraženo z nasprotnim stališčem v dopolnjevalnih povedih – *Reševalce so skavte našli sredi noči. Toda videti je bilo, da se mladi niso vznemirjali.*)

- o **Pojasnjevalno razmerje** (izražajo dopolnjevanje povedi s pojasnilom) – *Med prvomajskimi počitnicami bom doma. Pripraviti se moram namreč za esej. (HAHAHA) 😊*
- o **Sklepalno priredje** (se kaže v izražanju sklepa – *Oni niso podpisali pogodbe. Torej se ne nameravajo izseliti.*)
- o **Naštevalno razmerje** (če dopolnjevalna poved dodaja še katero lastnost teme)

Pomensko razmerje je po navadi izraženo z: NATO, ZATO, VENDAR, TOREJ, NAMREČ...

Na podlagi prevladujoče vrste pomenskega razmerja med povedmi govorimo o **4 načinih razvijanja teme: opisovanje** (prevladuje naštevalno raz.), **razlaganje** (prevladuje vzročno, posledično, namerno ali pogojno raz.), **utemeljevanje** (prevladuje pojasnjevalno ali sklepalno raz.), **obveščanje** (v eni sami povedi predstavljeni le temeljni podatki o temi).

- **Oblikovno/slovnično razmerje med povedma**

Navezovanje – po navadi se iz ene povedi v drugo ponovi vsaj en podatek, besedo ali besedno zvezo s katero je v drugi povedi izražen ponovljeni podatek imenujemo **naveznik**. (*Nenadoma je izza grma pritekla pes. Mrcina se je zakadila v gručo otrok.*)

Napovedovanje – včasih prva poved z besedno zvezo napoveduje o čem bo govorila naslednja poved, besedo ali besedno zvezo s katero v prvi povedi napovemo podatek imenujemo **napovednik**. (*Takole bomo naredili. Vaša naveza bo šla čez Planiko, naša pa čez Kredarico.*)

- **Aktualnostno razmerje med povedma**

Povedi delimo na 2 dela: **Izhodišče** (del, ki vsebuje znani podatek in stoji na začetku povedi), **jedro** (del kjer novi podatek stoji na koncu povedi) – *Odločite se za smučanje na Kaninu. Najlepše slovensko smučišče ima letos dovolj snega.*

- **Dvogovorno besedilo**
 - **Replika** (povedi, ki jih izreka eden od govorcev preden je začel govoriti drugi)
 - **Sekvenca** (zveza dveh replik – replika drugega sogovorca dopolnjuje prvega – prva replika je pobudna, druga pa odzivna)
 - **Pomensko razmerje v zvezi dveh replik :**
 - o Raziskovalni pogovor (iskanje novih podatkov)
 - o Pogajalni pogovor (najprej imata različni mnenji – skušata doseči dogovor)
 - o Prepričevalni pogovor (eden skuša prepričati drugega v nekaj)
 - **Oblikovno/slovnično razmerje v zvezi dveh replik** (odzivna replika vsebuje vsaj kakšen podatek iz pobudne replike)
 - **Aktualnostno razmerje v zvezi dveh replik** (ponovljeni podatek je v odzivni repliki pogosto izpuščen)

Tvarna sestava besedil

Ločila (3.učb – 56- 63)

Skladanje besedil

Skladanje besed v povedi (upovedovanje)

- **Tvorni stavki** (stavek nam pove vršilca dejanja) – *Vozniki upoštevajo omejitve hitrosti.*
- **Trpni stavki** (stavek nam ne pove vršilca dejanja) – *Omejitev hitrosti je bila upoštevana.*

Skladanje povedi v besedila (ubesediljenje)

- Povedi pomensko povezane
- Ponovljenih prvin ne izrazimo z isto besedo
- Vsako novo poved začnemo z že znanim podatkom ter jo končamo z novim

Besedilne vrste

- **Prepričevalni pogovor** (eden od sogovorcev skuša prepričati drugega v določeno dejanje)
- **Poljudnoznanstveni članek** (namenjeni širši javnosti, so opisovani, razlagalni, vsebujejo predvsem domače strokovne izraze...)
- **Ocena** (besedilo kjer sporočevalec vrednoti umetniško ali strokovno delo)
- **Esej** (besedilo, kjer pisec predstavlja svoje osebno stališče do izbrane teme)
- **Zapisnik** (prikazovalno besedilo o nekem preteklem dogodku)

- **Prošnja, prijava, pritožba**

Peter Oblak
Steletova 15
8000 Novo mesto

Novo mesto, 5. 9. 2001

Gimnazija Novo mesto
Seidlova 9
8000 Novo mesto

PROŠNJA ZA DODELITEV STATUSA ŠPORTNIKA V ŠOL. LETU 2001/2

Spoštovani!

Kot dijak 4. b Gimnazije Novo mesto prosim za dodelitev statusa športnika v šol. letu 2001/2.

Košarko sem začel trenirati pod strokovnim vodstvom v šestem razredu osnovne šole, in sicer najprej v skupini mlajših, nato starejših mladincev košarkarskega kluba Naprej. Kot član mladinske postave sem dosegel lepe uspehe in se ob zaključku tretjega letnika, junija 2001, uvrstil v člansko ekipo. To je zame velik športni izziv, hkrati pa tudi dolžnost, da sodelujem na klubskih pripravah in gostovanjih doma in v tujini. Doslej sem namreč treniral samo ob popoldnevih in večerih, tako da moja športna dejavnost ni vplivala na obiskovanje pouka in izpolnjevanje šolskih obveznosti. Prvi letnik sem končal s prav dobrim, drugega in tretjega pa z odličnim učnim uspehom.

Ker si želim, da se kljub pogostejši odsotnosti od pouka in zahtevnejšim treningom moj učni uspeh prav v četrtem letniku ne bi poslabšal, prosim za podelitev statusa športnika; ta mi bo omogočil izpolnjevanje šolskih obveznosti po individualnem programu. Moje odločitve podpirajo tudi starši in tekmovalni klub.

Prepričan sem, da bom uresničil vaša in svojo pričakovanja, če boste ustregli moji prošnji.

Zahvaljujem se vam za razumevanje in vas lepo pozdravljam.

Priloge:

- priporočilo matičnega kluba
- soglasje staršev
- izjava o izpolnjevanju učnih obveznosti po individualnem programu

Peter Oblak

Ana Javornik
Linhartova 3
1000 Ljubljana

Ljubljana, 3. 4. 2001

Gimnazija Ledina
Resljeva 12
1000 Ljubljana

Prijava na razpis za prosto delovno mesto knjižničarke

Spoštovani!

Prijavljam se na prosto delovno mesto knjižničarke, razpisano v Delu 25. marca t. l.

Rodila sem se 20. 3. 1974 v Celju. Tam sem tudi končala osnovno šolo in gimnazijo, dvopredmetni študij knjižničarstva in slovenskega jezika s književnostjo pa novembra 1998 na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Takoj po diplomi sem se zaposlila kot knjižničarka na OS Riharda Jakopiča v Ljubljani; tu sem nadomeščala odsotno delavko. Maja 2000 sem opravila strokovni izpit.

Delo v šolski knjižnici me veseli, ker mi omogoča stik z mladimi in možnosti za različne oblike razvijanja bralne kulture. Poleg obveznih bibliopedagoških ur za učence na predmetni stopnji sem vodila tudi tekmovanje za bralno značko in organizirala bralni klub; v njem smo se shajali vsak mesec in pripravljali srečanja s slovenskimi književniki. Učencem sem pomagala tudi pri izbiranju strokovne literature in pripravi referatov, raziskovalnih nalog in drugih pisnih izdelkov na raznih predmetnih področjih. Dejavno sem se vključila v projektno delo pri pouku zgodovine, zemljepisa in slovenščine.

Vaš razpis mi ponuja možnost, da nadaljujem delo z mladimi in tako pripomorem k dvigu bralne in splošne kulture; to je moj poklicni in življenjski cilj. Potrudila se bom, da vas ne bom razočarala, če me boste izbrali na razpisano delovno mesto.

Zahvaljujem se vam za zaupanje in vas lepo pozdravljam.

Priloge:

- fotokopija diplome
- fotokopija spričevala o strokovnem izpitu
- fotokopija potrdila o državljanstvu
- fotokopija potrdila o opravljenem tečaju Cobiss
- fotokopija potrdila o aktivnem znanju angleščine

Marjetka Cankar
Groharjeva 33
1000 Ljubljana

Ljubljana, 5. 10. 1999

Elektro Ljubljana
Javno podjetje za distribucijo električne energije, d. d.
Slovenska cesta 58
1516 Ljubljana

PRITOŽBA ZARADI NEUTEMELJENEGA ODKLOPA ELEKTRIČNE ENERGIJE

Spoštovani!

Pišem vam zaradi neutemeljenega odklopa električne energije 3. 10. t. l. zaradi domnevno neplačanih zapadlih obveznosti za meseca julij in avgust 1999 (št. mojega odjemnega mesta je 6414090370665).

Prvo obvestilo o neplačanih obveznostih za mesec julij sem od vašega podjetja dobila 16. 8. 1999. 17. 8. 1999 sem plačala tako zapadle obveznosti za julij kot obrok za avgust 1999 v enkratnem znesku 20.800,00 SIT. Skladno z vašo zahtevo sem priporočeno poslala tudi fotokopiji plačanih položnic.

Ponovno obvestilo o neplačanih obveznostih za oba meseca (julij in avgust) sem prejela 30. 9. t. l., naslednji dan, tj. 3. 10. t. l., pa ste mi brez vnaprejšnjega opozorila odklopili električno energijo. Kljub ponovni predložitvi dokazil o pravočasnem plačilu zapadlih terjatev mi električne energije brez doplačila 8.000,00 SIT niste hoteli priklopiti.

Pritožujem se zaradi nevestnega in nekorektnega ravnanja vaših uslužbencev in zahtevam vračilo stroškov za ponovni vklop v višini 8.000,00 SIT. Ker živimo v pravno urejeni državi, pričakujem tudi opravičilo za neprimerno ravnanje.

Z željo, da do podobnih nesporazumov ne bi več prihajalo, vas lepo pozdravljam.

Priloge:

- fotokopija položnice o plačilu za meseca julij in avgust 1999
- fotokopija plačane položnice za ponovni priklop električne energije

